

ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Ярошук О.В.
Шкарабан С.І.

Тернопільська академія народного господарства

В економічній літературі досі немає єдиної думки щодо визначення фінансових ресурсів, їх складу, методів впливу на ефективність господарювання.

На думку російського економіста В.К. Сенчагова, що є одним із перших дослідників фінансових ресурсів колишньому СРСР, “Фінансові ресурси народного господарства - це сукупність грошових накопичень, амортизаційних відрахувань та інших грошових коштів, які утворюються в процесі створення, розподілу і перерозподілу сукупного суспільного продукту”⁷. Характерними аспектами цього визначення є ув'язка фінансових ресурсів із грошовими коштами та трактування їх як результату створення, розподілу і перерозподілу сукупного суспільного продукту.

Подібні визначення з певними коригуваннями зустрічаються і в сучасній українській фінансовій літературі. Так наприклад, фінансово-кредитний словник визначає фінансові ресурси як “грошові засоби, які перебувають у розпорядженні підприємств, господарських організацій та установ”⁸. У даному визначенні фінансові ресурси ототожнюються з грошовими засобами, проте кошти, які перебувають на рахунках і у касі підприємства знеособлені і не мають цільового призначення.

На думку А.Г. Загороднього, “фінансові ресурси - це сукупність коштів, що є в розпорядженні держави та суб'єктів господарювання”⁹.

Подібної думки щодо визначення фінансових ресурсів дотримується і М.Г. Сичов, який вважає, що “фінансові ресурси – це грошові нагромадження і грошові фонди, що створюються підприємствами, об'єднаннями в процесі розподілу й перерозподілу суспільного продукту національного доходу”¹⁰.

В усіх наведених вище визначеннях відсутнє призначення фінансових ресурсів. Враховуючи цей недолік дехто з авторів уточнює призначення фінансових ресурсів.

Зокрема, В.М. Родіонова вважає, що “фінансові ресурси підприємства – це грошові доходи і нагромадження, які перебувають у розпорядженні суб'єкта господарювання і призначені для виконання фінансових зобов'язань, здійснення витрат розширеного відтворення та економічного стимулювання працюючих”¹¹.

Дане визначення досить суттєво відрізняється від інших, оскільки підфінансовими ресурсами автор розуміє не грошові кошти, а грошові нагромадження і доходи.

На думку К.В. Павлюка фінансові ресурси повинні відповідати наступним критеріям: по-перше, наявності джерел створення, по-друге, наявності форм виявлення, і по-третє, цільовому призначенню. Він суттєво розширює і так визначає фінансові ресурси: “Фінансові ресурси - це грошові нагромадження і доходи, які утворюються в процесі розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту і зосереджуються у

⁷ Финансовые ресурсы народного хозяйства. (Проблемы формирования и использования) / Под ред. В.К.Сенчагова. - М.: Финансы и статистика, 1982. - С.49.

⁸ Финансово-кредитный словарь, т.2. - М.: Финансы. -1964. - С.504.

⁹ Загородній А.Г., Вознюк Г.Л., Смовженко Т.С. Фінансовий словник. - 3-тє вид., випр. і доп. - К.:Т-во “Знання”, КОО, 2000. - С.404.

¹⁰ Сичов Н.Г. Финансы СССР. - М.: Финансы и статистика. - 1984. - С.13.

¹¹ Финансы / Под ред. проф. Родионовой В.М. - М.: Финансы и статистика. - 1994. - С.125.

відповідних фондах для забезпечення безперервності розширеного відтворення і задоволення суспільних потреб”¹².

У даному визначенні автор обмежує фінансові ресурси рамками відповідних фондів і включає до їх складу фінансові ресурси усіх секторів економіки, в тому числі приватного.

Однак, трактування фінансових ресурсів як результату створення, розподілу і перерозподілу валового внутрішнього продукту не зовсім доречно, оскільки фінансові ресурси, навпаки, є передумовою створення валового внутрішнього продукту. Хочаїх обсяг має важливе значення, проте не гарантує створення ні відповідного ВВП, ні позитивних фінансових результатів.

На нашу думку, фінансові ресурси – це сума коштів, спрямованих в основні засоби та обігові кошти підприємства. Тобто це кошти, що вкладаються в справу і повинні обов’язково повертатися. Причому сюди відносять не всі грошові кошти, а лише ті, які несуть потенційну економічну вигоду для підприємства. На основі використання їх формується додана вартість.

Таке тлумачення фінансових ресурсів є близьким до поняття капітал. В економічній літературі чимало його визначень і всі вони близькі за змістом. Так зокрема, Encarta World English Dictionary, визначає капітал як “кошти для інвестицій, або кошти, що можуть бути використані для продукування подальшого багатства”¹. Подібне визначення дають і автори підручника “Основи економічної теорії: політекономічний аспект” “капітал – це авансована вартість, що в процесі свого руху приносить більшу вартість, тобто самозростає”². Отже, автори цих визначень під цими визначеннями капіталу розуміють фінансові ресурси.

Проте поряд з цими визначеннями капіталу існують і інші. Наприклад, “капітал – загальна вартість засобів у грошовій, матеріальній і нематеріальній формах, авансованих у формування активів підприємства”³. З цієї дефініції можна дійти висновку, що не вся сума капіталу виконує функції фінансових ресурсів і не всі фінансові ресурси набувають ознак капіталу.

Будь-хто знає, що капітал на підприємстві можна поділити на дві групи – працюючий і непрацюючий.

Працюючий капітал можна віднести до фінансових ресурсів, оскільки він виконує їх основну функцію – створення додаткової вартості і продукування доходу.

Непрацюючий капітал – це капітал, що вилучений з обігу. До нього включають:

1. Резервні фонди і страхові фонди, що формуються на підприємстві (правові, статутні податкові фонди).
2. “Мертвий” капітал. Він виникає як результат неспродуманих і необґрунтованих інвестицій в непотрібне обладнання, матеріалів, надання кредитів неплатоспроможним клієнтам, купівля цінних паперів сумнівних емітентів і т.д. .

Однією з основних проблем “мертвого” капіталу є проблема його ліквідності.

З одного боку, забезпечення стабільної діяльності підприємства потребує обов’язкового формування резервних фондів, і чим ризиковіша діяльність, тим більшими за питомою вагою і обсягами мають бути ці фонди, а з іншого боку, чим

¹² Павлюк К.В. Фінансові ресурси держави. – К.: НІОС.– 1997. – С.24.

¹ Encarta World English Dictionary. – New York: St.Martin’s Press,1999. - p.267.

² Основи економічної теорії: політекономічний аспект. Підручник / Г.Н.Климко, В.П.Нестеренко, Л.О.Каніщенко та ін.; За ред. Г.Н.Климко, В.П.Нестеренко. – 2-е вид., перероб. і доп. – К.: Вища школа, 1997. – с.204.

³ Алексєєнко Л.М., Олексєєнко В.М., Юркевич А.І. Економічний словник: банківська справа, фондовий ринок (українсько-англійсько-російський тлумачний словник). – К.: Видавничий будинок “Максимум”; Тернопіль: “Економічна думка”, 2000. – с. 97.

більший за об'ємом непрацюючий капітал, тим менші ресурсні можливості для створення додаткової вартості на підприємстві.

Непрацюючий капітал не створює додаткову вартість і відповідно його неможна віднести до фінансових ресурсів. Тому одним із основних завдань менеджменту на підприємстві є збільшення частки працюючого капіталу (фінансових ресурсів) і визначення оптимального рівня резервування ресурсів.

АМОРТИЗАЦИОННАЯ ПОЛИТИКА ПРЕДПРИЯТИЯ

Ястребова И. В.

Жнякин Б. А.

Донецкий национальный университет

Амортизация – процесс постепенного перенесения стоимости основных фондов по мере их физического и морального износа на произведенный с их помощью продукт и использование этой стоимости для следующего воспроизводства основных фондов.

Амортизация и чистая прибыль являются источниками инвестиционных средств, генерируемыми хозяйственной деятельностью самого предприятия. В условиях существенного снижения доходности бизнеса и возможностей долгосрочного кредитования амортизация становится едва не основным источником внутренних инвестиций.

Амортизацию основных средств рассматривают с позиции двух учетов:

- **налогового**, где она выступает отдельной, уменьшающей валовые доходы, статьей;
- **бухгалтерского**, где сумма начисленного износа относится на затраты производства и издержки обращения.

Государственная амортизационная политика является важным инструментом активизации инвестиционной деятельности в условиях рыночной экономики. Выработка обоснованной амортизационной политики позволяет стимулировать рост инвестиций, обновление продукции и производственного аппарата.

В Украине с 1 июля 1997 г. в соответствии с Законом «О налогообложении прибыли предприятий» от 22 мая 1997 г. произошли существенные изменения в нормах и порядке начисления амортизации основных средств для коммерческих предприятий, учреждений и организаций. Однако эта система амортизации имеет слишком много недостатков. Согласно действующему Закону, например, для полного списания объекта группы 2 стоимостью свыше 500 грн необходимо 45,5 лет, для объектов первоначальной стоимостью свыше 5000 и 50000 грн – 54,4 и 63,3 лет соответственно. Необходимо заметить, что срок амортизации какого-нибудь небоскреба в США стоимостью десятки миллионов долларов гораздо меньше, чем срок амортизации в Украине телефонного аппарата ценой свыше 500 грн.

Наиболее существенными недостатками системы амортизации согласно Закону «О налогообложении прибыли предприятий» являются:

- предприятиям, при наличии среди них большого числа убыточных, навязали только ускоренную амортизацию, хотя она дает преимущества лишь рентабельным предприятиям. При этом не было дано определение ускоренной амортизации;
- не были определены области применения и цели фискальной и экономической амортизации, а число норм амортизации было неоправданно